Warszawa, dnia 12.04.2015

„Improwizacja jako środek poszerzenia ekspresji w muzyce"

Marcin Zdunik

Streszczenie pracy doktorskiej

Celem niniejszej dysertacji było wieloaspektowe omówienie zagadnienia improwizacji ze szczególnym uwzględnieniem możliwości ekspresji w muzyce powstającej „na bieżąco".

We wstępie opisane zostały motywacje do napisania rozprawy na temat improwizacji. Już na tym etapie dysertacji autor podkreślił szczególne możliwości wyrazowe tego rodzaju muzyki i zasygnalizował potrzebę wprowadzenia zajęć dydaktycznych z improwizacji na wszystkich szczeblach edukacji muzycznej. Wspomniane zostało ponadto istotne rozróżnienie improwizacji jako stylu wykonawczego oraz improwizacyjnego nastawienia performatywnego. W dalszej części rozdziału wstępnego omówiony został stan badań muzykologicznych nad improwizacją w muzyce oraz źródła badawcze i literatura przedmiotu wykorzystane w pracy nad rozprawą.

W pierwszym rozdziale przedstawiono historię improwizacji w muzyce zachodnio-europejskiej. Zauważono, że najwcześniejsze zjawiska muzyczne w starożytności oraz już po upadku cywilizacji greko-romańskiej nosiły wiele cech muzyki improwizowanej. Nie stosowano bowiem notacji, tradycja muzyczna przekazywana była ustnie, a poszczególne wykonania tej samej kompozycji prawdopodobnie różniły się znacznie od siebie. Autor zasygnalizował również, że muzyczne zjawiska improwizowane odgrywały istotną rolę w wielu pozaeuropejskich kulturach.

Aby improwizację i jej walory ukazać w kontekście tradycyjnego wykonawstwa muzycznego w drugim rozdziale zanalizowano jedenaście preludiów chorałowych Johanna Sebastiana Bacha (kolejno: BWV 658, 679, 656a, 721, 617, 734, 659, 665, 645, 622 i 639) w aranżacji na wiolonczelę i fortepian. Transkrypcje miniatur organowych lipskiego kantora przygotował autor pracy we współpracy z pianistą Aleksandrem Dębiczem.

W trzecim rozdziale omówiono sześć utworów improwizowanych nawiązujących do wyżej wymienionych preludiów J. S. Bacha. Hipoteza badawcza, którą próbowano udowodnić zakłada, że improwizowanie oferuje muzykom bardziej różnorodne środki ekspresji niż tradycyjne wykonawstwo. Wnioski z zamieszczonej w rozprawie analizy mają charakter subiektywny i stanowią punkt wyjścia do dyskusji.